

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Дирекция „Национална служба за защита на природата“

УТВЪРДИЛ:

ЮЛИЯН ПОПОВ

МИНИСТЪР НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

дата: 31.01.2024г.

ДОКЛАД

**ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
НАЦИОНАЛНАТА ПРИОРИТЕТНА РАМКА ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА НАТУРА 2000 ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 г.**

(мониторинг, контрол, допълване и актуализация на НПРД)

Съдържание:

Раздел I: Информационна част

- 1. Паспортни данни на доклада: период на отчитане, версия, отговорни лица и др.**
- 2. Информация за НПРД**
- 3. Приоритети и мерки на НПРД**
- 4. Обща информация:** включва количествени, качествени и графични материали, характеризиращи периода на отчитане по отношение на политиката по Натура 2000 (законово-нормативна уредба, планова осигуреност, икономически параметри, значими тенденции в европейски и световен мащаб, оказващи влияние върху постигане на целите на Натура 2000 и др.)

Раздел 2: Аналитична част

- 1. Анализ на данните по индикатори**
- 2. Анализ на степента на физическо (техническо) изпълнение на приоритетите и мерките на НПРД**
- 3. Анализ на финансовото изпълнение на НПРД**
- 4. Анализ на управлението и администрирането на НПРД**
- 5. Анализ на информационното обезпечаване на реализацията на НПРД**
- 6. Анализ на необходимостта от изменения и допълнения на НПРД**
- 7. Изводи, отчетени слабости и грешки, предприети мерки за отстраняване на констатираните слабости и грешки**
- 8. Заключение**

Раздел 3: Планиране

- 1. Индикативен годишен план за изпълнение на НПРД**
- 2. Индикативен финансов план за изпълнение на НПРД**
- 3. Предложения за актуализация на НПРД**
- 4. Приложения**

Раздел I: Информационна част

1. Паспортни данни на доклада:

Период на отчитане – 01.01.2023 г. – 31.12.2023 г.

Версия - 1

Отговорни лица/институция – Министерство на околната среда и водите, дирекция „Национална служба за защита на природата“, Национална структура за управление на Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 за периода 2014-2020 г.

2. Информация за НПРД:

Съгласно чл. 8 на Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (т.нар. Директива за местообитанията) ЕС въведе единен стандарт за стратегическо планиране на дейностите по НАТУРА 2000, като задължи държавите-членки да разработят Национална приоритетна рамка за действие по НАТУРА 2000 (НПРД).

Целта на НПРД 2014-2020 г. е да определи по-добре нуждите от финансиране и приоритетите за защитените зони от НАТУРА 2000 на национално и регионално ниво и с това да се улесни интеграцията им в бъдещите програми за финансиране от различните европейските финансови инструменти. Заложеното в програмите финансиране за защитените зони от НАТУРА 2000 трябва да бъде в съответствие с мерките от НПРД и източниците на финансиране за тези мерки, посочени в Рамката.

Нуждите от финансиране в НПРД 2014-2020 г. са определени на база оценка на значимостта на територията по отношение на конкретните видове и типове местообитания, вкл. оценка на важността на всяка една от защитените зони от НАТУРА 2000 за поддържане на местообитанията на конкретните видове или типове природни местообитания. От Приложение 1 на Директивата за местообитанията в България за периода 2014-2020 г. са представени 90 типа природни местообитания (на база данни от 2013 и 2014, за информация: през 2019 г. типовете природни местообитания са 92), обособени в следните основни типове:

- ✓ Крайбрежни и халофитни местообитания – 12 типа;
- ✓ Крайбрежни пясъчни и континентални дюни – 6 типа;

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

- ✓ Сладководни местообитания – 6 типа;
- ✓ Умереноконтинентални ерикоидни храсталаци – 10 типа;
- ✓ Естествени и полуестествени тревни формации – 18 типа;
- ✓ Преовлажнени тресавища, калища и мочурища – 4 типа;
- ✓ Скални местообитания и пещери – 7 типа;
- ✓ Гори – 27 типа.

Предмет на опазване в България, съгласно Приложение II на Директивата за местообитанията са 121 вида (за информация: през 2019 г. видовете са 124), от които:

- ✓ 21 вида висши растения и мъхове;
- ✓ 40 вида безгръбначни животни;
- ✓ 24 вида риби;
- ✓ 12 вида земноводни и влечуги;
- ✓ 12 вида бозайници (без прилепи);
- ✓ 12 вида прилепи.

28 природни местообитания от Приложение I и 8 вида от Приложение II на Директивата за местообитанията са приоритетни за опазване.¹

Предмет на опазване в България по Директивата за птиците (Приложение I) са 120 вида птици и 70 вида мигриращи птици, които не са обхванати от Приложение I. Съгласно категориите на IUCN, 12 вида птици, от видовете, изброени в Приложение I на Директива за птиците, са определени като видове с най-висок статут на застрашеност в България. Те са представени в таблицата по-долу:

¹ Данните за местообитанията и видовете са съгласно Информационния панел по член 17 на Европейска агенция за околна среда – 2019 г.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Име на български	Научно име	Име на английски	IUCN категория (EN, VU, CR)
Къдроглав пеликан	<i>Pelecanus crispus</i>	Dalmatian Pelican	VU
Голям креслив орел	<i>Aquila clanga</i>	Greater Spotted Eagle	VU
Кръстат (царски) орел	<i>Aquila heliaca</i>	Eastern Imperial Eagle	VU
Дропла	<i>Otis tarda</i>	Great Bustard	VU
Водно шаварче	<i>Acrocephalus paludicola</i>	Aquatic Warbler	VU
Обикновен буревестник	<i>Puffinus yelkouan</i>	Yelkouan Shearwater	VU
Малка белочела гъска	<i>Anser erythropus</i>	Lesser White-fronted Goose	VU
Тънноклюн свирец	<i>Numenius tenuirostris</i>	Slender-billed Curlew	CR
Ловен сокол	<i>Falco cherrug</i>	Saker Falcon	EN
Тръноопашата патица	<i>Oxyura leucocephala</i>	White-headed Duck	EN
Египетски лешояд	<i>Neophron percnopterus</i>	Egyptian Vulture	EN
Червеногуша гъска	<i>Branta ruficollis</i>	Red-breasted Goose	EN

EN- застрашен; VU- уязвим; CR – критично застрашени

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Територии от значение за Общността (SCIs)	<p>Понастоящем в България са определени 233 защитени зони от НАТУРА 2000 по Директивата за местообитанията, наричани SCI (Sites of Community Importance). 13 SCI защитени зони от НАТУРА 2000 се припокриват със Special Protection Areas (SPA) – защитени зони от НАТУРА 2000 по Директивата за птиците.</p> <p>От 233 зони по Директивата за местообитанията 3 са изцяло с морска акватория (BG0001500 Аладжа банка, BG0001501 Емона, BG0001502 Отманли), а 14 включват в границите си и морска акватория (BG0000154 Езеро Дуранкулак, BG0000621 Езеро Шабла – Езерец, BG0000573 Комплекс Калиакра, BG0000103 Галата, BG0000116 Камчия, BG0000100 Плаж Шкорпиловци, BG0001004 Емине – Иракли, BG0000574 Ахелой - Равда – Несебър, BG0000620 Поморие, BG0000271 Мандра-Пода, BG0000242 Залив Ченгене скеле, BG0000146 Плаж Градина - Златна рибка, BG0001001 Ропотамо, BG0001007 Странджа), с обща площ на акваторията 2476.87 км².</p> <p>Обща площ на SCIs: 36 156.03 км² с акватория.</p> <p>Пълната информация за всички защитени зони е публично достъпна на интернет страницата на Информационната система за защитени зони от екологичната мрежа НАТУРА 2000.</p>
Територии със специален режим на защита, съгласно 92/43/ЕИО (SACs)	<p>До декември 2023 г. съгласно чл. 12 от Закона за биологичното разнообразие са обявени със заповед на министъра на околната среда и водите и обнародвани в Държавен вестник общо 194 защитени зони от НАТУРА 2000 по Директивата за местообитанията. , т.е. определени като SACs. Процесът по утвърждаване на SCIs и определянето им за SACs продължава и през 2024 г. Регистърът за обявените защитени зони и промените в тях е публикуван на интернет страницата на Министерството на околната среда и водите.</p>

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

<p>Територии със специален режим на защита, съгласно Директива 2009/147/ЕО (SPAs)</p>	<p>В България са определени 120 защитени зони от НАТУРА 2000 по Директивата за птиците. 13 от тях се припокриват със защитени зони от НАТУРА 2000 по Директивата за местообитанията SCI зони.</p> <p>От 120 зони по Директивата за птиците 14 включват в границите си и морска акватория (BG0000152 Поморийско езеро, BG0000242 Залив Ченгене скеле, BG0002041 Комплекс Ропотамо, BG0000156 Шабленски езерен комплекс, BG0000271 Мандра – Пода, BG0002043 Емине, BG0002044 Камчийска планина, BG0002045 Комплекс Камчия, BG0002050 Дуранкулашко езеро, BG0002051 Калиакра, BG0002060 Галата, BG0002077 Бакърлъка, BG0002082 Батова, BG0002097 Белите скали), с обща площ 544.89 км².</p> <p>Обща площ на SPAs: 26 165.50 км²</p> <p>Пълната информация за всички защитени зони е публично достъпна на интернет страницата на Информационната система за защитени зони от екологичната мрежа НАТУРА 2000.</p>
<p>Общо НАТУРА 2000 сухоземна територия</p>	<p>Общата площ на защитените зони за птиците (SPA) от НАТУРА 2000 и защитените зони за местообитанията (SCI) от НАТУРА 2000 при отчитане на припокриването, включително акватория е 41 558.39 км².</p> <p>Общата сухоземна площ на защитените зони за птиците (SPA) от НАТУРА 2000 и защитените зони за местообитанията (SCI) от НАТУРА при отчитане на припокриването е 38 737.04 км² (без акватория).</p>
<p>Общо НАТУРА 2000 морска територия</p>	<p>Общата морска територия на защитените зони за птиците (SPA) от НАТУРА 2000 и защитените зони за местообитанията (SCI) от НАТУРА при отчитане на припокриването е 2821.35 км²</p>

3. Приоритети и мерки на НПРД:

В НПРД са дефинирани 5 приоритета за програмния период 2014-2020 г., които да бъдат реализирани на територията на защитените зони от НАТУРА 2000. Към всеки приоритет е дефиниран индикативен обхват чрез съдържащите го под-приоритети.

Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата НАТУРА 2000

В рамките на този приоритет са планирани за изпълнение 24 мерки с източници на финансиране - ОПОС 2014-2020 г., ОП „Добро управление“, ПРСР 2014-2020 г., Програма Лайф, Финансови механизми на ЕИП и Норвегия и държавен бюджет.

Приоритетните видове/местообитания и мерки за тях са избрани от списъка с всички видове и местообитания по два основни параметъра. Всички местообитания/видове, определени в Приложение I и Приложение II на Директива за местообитанията с код „*“, са избрани като приоритетни независимо от оценката на природозащитното им състояние. По този начин приоритетни видове и типове природни местообитания, които са в благоприятно състояние (FV) също са включени в списъка. За тези видове и типове природни местообитания, мерките ще бъдат главно поддържащи.

Избрани са и всички видове и типове природни местообитания, които в някой от биогеографските райони имат оценка неблагоприятно-незадоволително (U1) и неблагоприятно-лошо (U2) на природозащитното им състояние.

Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата НАТУРА 2000

В рамките на този приоритет са планирани за изпълнение 18 мерки с източници на финансиране - ОПОС 2014-2020 г., ОП „Добро управление“, ПРСР 2014-2020 г., ПМДР 2014-2020 г., Програма Лайф и Финансови механизми на ЕИП и Норвегия.

Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите

В рамките на този приоритет са планирани за изпълнение 46 мерки с източници на финансиране - ОПОС 2014-2020 г., ОП „Добро управление“, ПРСР 2014-2020 г., ПМДР 2014-2020 г., ОПРЧР 2014-2020 г., Хоризонт 2020, ОПИК 2014-2020 г., ОПРР 2014-2020 г., ОПТТИ 2014-2020 г., Програма Лайф, Финансови механизми на ЕИП и Норвегия, държавен бюджет и частно финансиране, ПЧП.

Приоритет 3 е насочен към мерки, обвързани със създаването на зелени работни места, стимулирането на развитието на зелена икономика, прилагането на схеми подпомагащи бизнеса, компенсаторни плащания и иновативни финансови схеми, целящи опазване на биологичното разнообразие при реализацията на икономически дейности в териториите на защитените зони от НАТУРА 2000. В този приоритет са предвидени и множество инвестиционни мерки, които целят да осигурят доброто управление на риска от пожари, наводнения и други природни бедствия, адаптацията към климатичните промени, да подкрепят преодоляване на фрагментацията на

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

защитените зони, да намалят антропогенното замърсяване около и на територията на зоните и да създадат инвестиционната основа необходима за въвеждането на еколошко-бизнес практики, както и да предложат екологосъобразни алтернативи на мащабни проекти със значимо въздействие върху околната среда.

Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа НАТУРА 2000 в България

В рамките на този приоритет са планирани за изпълнение 30 мерки с източници на финансиране - ОПОС 2014-2020 г., ОП „Добро управление“, ПРСР 2014-2020 г., ПМДР 2014-2020 г., Хоризонт 2020, ОПНОИР 2014-2020 г., ОПРЧР 2014-2020 г., Програма Лайф, Финансови механизми на ЕИП и Норвегия, държавен бюджет, Териториално сътрудничество и Швейцарска програма.

Приоритет 4 има информационно-комуникационен характер. Насочен е към активна работа със всички заинтересовани страни чрез прилагането на мерки, свързани с повишаване на осведомеността относно ползите от екологичната мрежа НАТУРА 2000, развитие на капацитета на заинтересованите страни за участие в управлението и реализацията на дейности по опазването на биологичното разнообразие, популяризиране на екосистемните ползи, подобряване на механизмите за обществен диалог, сътрудничество и консултации, обучителни мероприятия.

Приоритет 5: Техническа помощ

В рамките на този приоритет са планирани за изпълнение 17 мерки с източници на финансиране - ОПОС 2014-2020 г., ОП „Добро управление“, ПРСР 2014-2020 г., ПМДР 2014-2020 г., ОПРР 2014-2020 г., ОПРЧР 2014-2020 г., държавен бюджет и програмите за Териториално сътрудничество.

Приоритет 5 е насочен към подпомагане на процеса на прилагане и реализация на НПРД, както и към осигуряването на материален и нематериален инструментариум, който да подпомогне изпълнението на ефективен мониторинг, контрол и отчитане на Рамката за действие за Натура 2000 в края на плановия период.

Приоритет 5, както и част от комуникационните мерки в Приоритет 4, се отнасят до всички видове и типове природни местообитания, без оглед на спецификата на тяхното природозащитно състояние и натиска и заплахите, което то адресира. Това е свързано с необходимостта да се осигурят условия за качествено и устойчиво управление на защитените зони от НАТУРА 2000 и да се осигурят необходимите информация, знания и умения за гарантирането на такова управление и като цяло за изпълнението на НПРД.

4. Обща информация:

В Годишния доклад за България (2019 г.) за изпълнение на политиките на ЕС в областта на околната² среда се посочва, че са необходими повече усилия в определянето на специфичните цели и мерки, създаване на ефективна структура за управление на Натура 2000 и укрепване на капацитета на администрацията и другите органи, чиито дейности са свързани с управлението на Натура 2000. Посочено е още, че интегрирането на политиката в областта на природата и биоразнообразието в други секторни политики, не само ще подобри управлението на защитените зони и опазването на видовете, но може да осигури допълнителни източници на финансиране.

В Годишния доклад за България като приоритетни действия за 2022 г. (Преглед на изпълнението на политиките за околната среда, 2022 г.)³ са посочени следните действия:

- България следва приоритетно да завърши процеса по определяне на специалните защитени зони и да въведе ясно дефинирани и специфични за защитените зони природозащитни цели и необходимите природозащитни мерки за всяко местообитание и всеки вид от интерес за Общността във всички защитени зони по „Натура 2000“;
- България следва да изгради ефективни структури за управление на „Натура 2000“ с подходящ административен и финансов капацитет;
- България следва да преодолее недостатъците при изпълнението на директивите за опазване на природата (по-специално при издаването на разрешения за планове и проекти) и интегрирането на политиката в другите секторни политики.
- България следва да предприеме необходимите стъпки, за да гарантира цялостно спазване на Регламента за инвазивните чужди видове.

В същия доклад по отношение на екосистемите са дадени следните препоръки към България:

Приоритетни действия за 2022 г.

- България следва да осигури по-добро сътрудничество между всички заинтересовани страни, за да бъдат установени и отстранени пропуските в данните. Необходимо условие за по-нататъшното развитие на основните и тематичните сметки е подкрепата чрез

² <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/05ca4820-0ac1-11ea-8c1f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-261566659>

³ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=comnat%3ASWD_2022_0262_FIN

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

политики. Допълнително обучение и изграждане на капацитет в държавните и изследователските институции от всякакъв мащаб следва да им даде възможност да покажат по-ефективно реалната стойност на естествената среда на предприемаческите кръгове и обществото като цяло.

- България следва да гарантира регионално сътрудничество с държавите членки, които споделят един и същ морски (под)регион, с цел справяне с преобладаващия натиск.
- България следва да изпълни препоръките на Комисията по отношение на изготвянето на морските стратегии, като включи: оценката, определянето на доброто екологично състояние и установяването на екологични цели.

Съгласно Годишния обзор на устойчивия растеж за 2023 г. (COM (2022) 780 final)⁴, наред с непосредствените приоритети на политиката на ниво ЕС на национално ниво като осигуряване на адекватни и финансово достъпни енергийни доставки, запазване на икономическата и финансовата стабилност, се идентифицират необходими по-бързи действия за осъществяване на екологичния и цифровия преход. Механизмът за възстановяване и устойчивост (МВУ), който е в основата на Плана за възстановяване "Следващо поколение ЕС", интегриран е в европейския семестър за координация на икономическата политика и политиката по заетостта, допринася за ускоряване на двойния екологичен и цифров преход и по този начин укрепва устойчивостта на държавите членки. Едно от посочените в документа четири измерения на конкурентоспособната устойчивост е именно устойчивостта на околната среда, в т.ч. изпълнението на мерки за опазване на биологичното разнообразие.

През 2023 г. беше публикувана Препоръка за Препоръка на Съвета относно националната програма за реформи на България за 2023 г. и съдържаща становище на Съвета относно конвергентната програма на България за 2023 г. (COM(2023) 602 final)⁵, съгласно която едно от действията, които България следва да предприеме през 2023 г. и 2024 г. е „да запази финансираните на национално равнище публични инвестиции и да гарантира, че безвъзмездните средства по МВУ и другите фондове на ЕС се усвояват ефективно, по-специално с цел насърчаване на екологичния и цифровия преход.“.

Планът за възстановяване "Следващо поколение ЕС" акцентира върху намирането на възможности и решения за възстановяване на екосистемите и защита на биоразнообразието, като подчертава съществената им роля за поддържане на живота и прехраната, икономическото и социалното развитие, човешкото благосъстояние, както и за постигането на целите на ЕС за климатична неутралност.

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022DC0780>

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52023DC0602>

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

За постигане на целите на Европейския зелен пакт за възстановяване на биологичното разнообразие и намаляване на замърсяването, както и прилагане на изискванията, произтичащи от Регламента за таксономията, който е основен инструмент за постигане целите на Пакта, необходимо е насърчаване на инвестициите от частния сектор в екологични и устойчиви проекти и икономически дейности със значително положително въздействие върху климата и околната среда. Оценка на състоянието на биоразнообразието и екосистемите са включени в списъка с индикатори за оценка на ефекта от планираните инвестиции, съгласно горепосочения Регламент. Тези индикатори стават задължителни за прилагане в оценката на публичните и частни инвестиции и проекти от 2023 г. На следващо място, цифровата трансформация е основата за подобряване на управлението на биоразнообразието, като се създаде възможност за свободно споделяне на данни между бизнеса и публичния сектор, което ще допринесе за взимане на по-добри управленски решения.

Стратегията за биоразнообразие 2030 на ЕС поставя ангажименти за правна защита на поне 30% от сухоземната територия и поне 30% от морското пространство, вкл. строга защита на поне 10% на двата типа територии. Обръща се внимание на важноста на девствените и вековните горите в ЕС, установяването на екологични коридори, които да предотвратят генетичната изолация, да позволяват миграцията на видовете и да поддържат и подобряват състоянието на екосистемите. Акцентира се на необходимостта от висока амбиция за предотвратяване загубата на биологично разнообразие чрез възстановяване на увредените екосистеми на сушата, в морето и градските екосистеми, чрез повишаване на биологичното земеделие и богатите на биоразнообразие особености на ландшафта в земеделските земи, възстановяване до свободно течащо състояние на поне 25 000 км от реките в ЕС, засаждане на 3 млн. дървета до 2030 г. в ЕС, спиране и обръщане на тенденцията за намаляване на опрашители и намаляване на използването и вредността на пестицидите с 50% до 2030 г. Стратегията налага План за възстановяване на природата в ЕС, и гаранции от държавите-членки, че до 2030 г. няма да настъпи влошаване на тенденциите по отношение на опазването, нито на състоянието на всички защитени местообитания и биологични видове.

Изпълнението на представените препоръки и насоки в стратегическите и други документи изисква и провеждането на реформа за повишаване на капацитета на отговорната администрация в дългосрочен план, за прилагане на политиката за опазване на биологичното разнообразие, така че да се постигнат съответните на тази политика цели.

В Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България (НПВУ) е включена Реформа C5.R1: Създаване на структура за управление на мрежата Натура 2000, с цел привеждане на нормативната рамка в съответствие с изпълнението на Директива 92/43/ЕИО и Директива 2009/147/ЕС на 17 февруари 2023 г., която се изразява в приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за биологичното разнообразие (ЗИД на ЗБР). Със законопроекта се предлага създаване на органи за управление на мрежата „Натура

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

2000“, определят се техните правомощия и териториален обхват. Въвежда се и задължението за разработване на специфични и подробни цели на опазване, както и на планове за управление за защитените зони. На законодателно ниво с цел по-ефективно управление на мрежата „Натура 2000“ се въвежда и Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000.

Министерство на околната среда и водите (МОСВ) внесе в Министерския съвет проект на Решение за одобрение на ЗИД на ЗБР през февруари 2023 г. Законопроектът беше напълно идентичен със този, внесен в 48-мото Народно събрание през 2022 г. С Решение № 146 от 23.02.2023 г. Министерският съвет одобри законодателните промени и внесе документацията в 49-то Народно събрание. Окончателно ЗИД на ЗБР беше приет на второ четене в зала на 5 октомври 2023 г. и беше обнародван в Държавен вестник, бр. 88 от 20 октомври 2023 г. След приемането на измененията в ЗБР от Народното събрание се предвижда изготвяне и внасяне на проект на наредбата за разработване и утвърждаване на Планове за управление на защитени зони в Министерски съвет (в рамките на 6 месеца от влизането му в сила).

Чрез ЗИД на ЗБР ще се постигне по-ефективно изпълнение на задълженията на страната по Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна, в частност разпоредбите на чл. 6, ал. 1 и 2, което е предпоставка за изпълнение на ангажименти на България във връзка със стартирала процедура по нарушение 2018/2352 по описа на Европейската комисия срещу страната ни по реда на чл. 258 от Договора за функциониране на Европейския съюз. С приетия ЗИД на ЗБР се въвеждат на законодателно ниво на органи за управление на защитените зони на национално и на регионално ниво (общо 19 бр.), както и се определят техните правомощия и териториален обхват. Друга цел, отново свързана с предмета на опазване на защитените зони от Натура 2000, е въвеждането на законодателно ниво на Национална рамка за приоритетни действия за Натура 2000 - от изключителна важност за определяне на мерките за поддържане или възстановяване на типове природни местообитания и видове, включително птици, в защитените зони, вкл. и посочване на потенциалните източници за финансирането им, както и гарантиране ангажимент от тяхна страна за изпълнението им. Също - на законодателно ниво се въвеждат понятията за специфични и подробни цели на опазване, както и се определя подхода за тяхното ефективно въвеждане. Това води до предпоставки за преодоляване на слабостите, идентифицирани в процедурата по нарушение. Измененията в ЗБР като резултат са пряко свързани с по-ефективното управление на Европейската екологична мрежа „Натура 2000“ в България.

В Националния план за възстановяване и устойчивост е включена инвестиция С5I1 “Интегриране на екосистемния подход и прилагане на природосъобразни решения при опазването на защитените зони от мрежата „Натура 2000“ с краен получател МОСВ. Проектът цели за защитените зони от Натура 2000 да се определят специфични и подробни цели за опазване, както и консервационни

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

мерки. Предвижда се цялостно завършване на текущия процес, като в рамките на проекта следва да се определят специфични цели и мерки за 250 защитени зони и мерки за 90 защитени зони от мрежата Натура 2000. Едновременно с това се планира извършване на картиране и оценка на състоянието на екосистемите и техните услуги, както и на зелената инфраструктура на територията на мрежата Натура 2000, на монетарна оценка на екосистемните услуги и определяне на стойността на „природния капитал“, която следва да бъде интегрирана в счетоводните системи. Предвидените дейности включват и демонстрационно прилагане на решения, базирани на природата, за възстановяване на екосистеми с принос към климата и осигуряване на свързаност на мрежата „Натура 2000“, както и мерки за осигуряване на подкрепата на обществеността чрез включването ѝ в процеса на взимане на решения за опазването на защитените зони от „Натура 2000“. Тази инвестиция е част от изпълнението на ангажиментите на Република България по Директива 92/43/ЕИО, както и за изпълнение на ангажименти, свързани със стартирала наказателна процедура срещу България за завършване на процеса за определяне на специфичните цели и мерки на защитените зони. С изпълнението на инвестицията, ще се осигури необходимата база данни и информация за разработване на териториални планове за управление на защитените зони от мрежата Натура 2000, което ще допринесе за по-ефективното им управление. Също така, с резултатите по проекта ще се осигури допълнителна актуална информация за извършване на оценки на инвестиционни намерения по реда на чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие. В изпълнение на инвестиция С511 през 2023 г. беше обявена обществена поръчка (<https://app.eop.bg/today/323844>), която към януари 2024 г. е в процес на оценка.

През 2023 г. МОСВ продължава процеса по определяне на специфични и подробни природозащитни цели за 90 бр. защитени зони от мрежата Натура 2000 с осигурено национално финансиране.

С предприетите мерки през 2022 г. и през 2023 г. от страна на МОСВ, изпълнителната и законодателната власт, беше поставена основата за изпълнение на определените като приоритетни действия в Годишния доклад за България за 2022 г. посочен по-горе.

Към настоящия момент България среща и следните предизвикателства в управлението на биоразнообразието:

Приоритетно да се завърши процеса по определяне на специалните защитени зони и да се въведат ясно дефинирани и специфични за защитените зони природозащитни цели и необходимите природозащитни мерки за всяко местообитание и всеки вид от интерес за Общността, във всички защитени зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ - до 2014 г. са издадени всички заповеди за защитените зони за птиците в България. Продължава процесът по издаване на заповеди за обявяване на защитените зони за местообитанията. Към настоящия момент са обнародвани в Държавен вестник заповеди за обявяване на 194 защитени зони за местообитанията. Те са нанесени в публичния регистър, достъпен на страницата на МОСВ, раздел „Природа“ на адрес:

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

<https://www.moew.government.bg/bg/publicchen-registur-za-obyavenite-zastiteni-zoni-i-promenite-v-tyah-suglasno-direktiva-92-43-eio-za-opazvane-na-prirodnite-mestoobitaniya-i-na-divata-flora-i-fauna/>. От него са видни дата на издаване на съответната заповед, броят и датата на Държавен вестник, в който заповедта е публикувана, като се съдържа и бърза препратка към досието на защитената зона на страницата на Информационната система за защитените зони от екологична мрежа Натура 2000, където е публикуван пълният текст на съответната заповед. Процесът на обявяване на защитените зони за местообитанията се предвижда да завърши до края 2024 г.

Следвайки насоките на ЕК, България е в процес на определяне на специфични цели и мерки за защитените зони, като в тази връзка: разработен е Четиристепенен подход за определяне на целите на Натура 2000; разработен е Документ за целите на Натура 2000, в който са определени целите на първите три нива; в процес на разработване са специфични цели на общо 90 защитени зони в България, от които приети за 64 защитени зони към 31.12.2023 г. Остава разработването на специфични цели и мерки за още 250 защитени зони и специфични мерки за опазване за 90 защитени зони по инвестиция С5И1. Тези цели и мерки ще послужат като основа за разработването на планове за управление на защитените зони, финансирането за които е предвидено по Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.

Да се изградят ефективни структури за управление на „Натура 2000“ с подходящ административен и финансов капацитет - голямата територия на мрежата Натура 2000 в България, както и разнообразната собственост на земите в нея, изисква целенасочени усилия по управлението на мрежата, с участието на всички заинтересовани страни. В тази връзка е разработен подход за управление на екологичната мрежа, който предвижда изграждането на структура на национално и регионално ниво. Управление на Натура 2000 е обект на посочения по-горе обнародван Закон за изменение и допълнение на Закона за биоразнообразието. Финансирането на структурата беше предвидено да се осигури по ОП „Околна среда“ 2014-2020 г. и е заложено в Програмата „Околна среда“ 2021-2027 г., с изключение на структурата за управление на Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000. Текущите разходи за възнаграждения на служителите, отговорни за управлението на Натура 2000 и НПРД от 2024 г. са планирани за финансиране от държавния бюджет. По отношение на органите за управление на мрежата Натура 2000, на национално и регионално ниво, за обезпечаването на техническото и материалното оборудване дирекция „Национална служба за защита на природата“ в МОСВ ще кандидатства през 2024 г. с проект за закупуване на офис обзавеждане, специализирано оборудване и др. по приоритет 3 "Биологично разнообразие" на Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.

Да се преодолеят недостатъците при изпълнението на директивите за опазване на природата (по-специално при издаването на разрешения за планове и проекти) и интегрирането на политиката в другите секторни политики – на базата на разработените специфични цели и мерки ще се подобри качеството на оценките за съвместимост на планове, програми и проекти, за да се гарантира, че те няма да

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

имат негативен ефект върху постигането на целите на защитените зони. При наличието на ясни специфични цели и мерки за защитените зони, същите ще могат да бъдат припознати от други секторни политики, напр. земеделие, горско стопанство, туризъм и т.н.

Да се завърши процеса по картирането, биофизичната оценка и монетарното остойностяване на екосистемите и техните услуги - типологията на екосистемите в България, методиките за картирането и оценката на състоянието им, както и на екосистемните им услуги е разработена по проект „Методична подкрепа за картиране на екосистемни услуги и биофизична оценка“ (MetEcoSMap). Към момента на територията на България са картирани 9 типа екосистеми, извън мрежата Натура 2000. За същите е направена и биофизична оценка на състоянието (това картиране и посочената биофизична оценка са извършени в рамките на 7 проекта финансирани по Програма BG03 ФМЕИП). По инициатива на неправителствени природозащитни организации са реализирани още 7 проекта, в т.ч. и проекти, които прилагат частни схеми за плащания за екосистемни услуги, с участието на сектори туризъм и земеделие, в конкретни защитени зони. По проект “МАУА”, финансиран по програма Хоризонт 2020, за пилотни райони се разработват моделно сметки за околна среда, за горски и сладководни екосистеми. Планира се разработването на методология за монетарна оценка на екосистемните услуги в сектор Туризъм, чрез финансиране по ФМЕИП. Не са картирани екосистемите на територията на Натура 2000. Няма монетарна оценка за екосистемите и техните услуги. Не е картирана зелената инфраструктура, не е направена оценка на нейното състояние, като елемент осигуряващ свързаността на мрежата Натура 2000, във и извън защитените зони. Важно е цялата информация относно картирането и оценката на екосистемите и техните услуги да бъде публично достъпна, така че заинтересованите страни да получат навременна и адекватна информация, необходима в процеса на вземане на решения, в т.ч. по отношение и на планирани инвестиции, и тяхната екологична устойчивост. Необходимо е да се вземат предвид насоките на Стратегията за биоразнообразие за създаване на общоевропейска Методика за картографиране, оценка и постигане на добро състояние на екосистемите, така че те да осигуряват ползи, като например регулиране на климата и на водите, опазване на почвите, опрашване, предотвратяване на бедствия и защита от тях. С инвестиция С511 и обявената обществена поръчка по нея, се цели посрещане на посочените по-горе предизвикателства.

Да се интегрират целите за постигане на климатична неутралност в целите за опазването на биологичното разнообразие, чрез създаване на условия за прилагане на решения, базирани на природата – за прилагането на такива решения е необходима експертизата на интердисциплинарни екипи от експерти, с активното участие на местните власти, неправителствения сектор, бизнеса, собствениците на земи и гражданите. Всичко това изисква целенасочени усилия за идентифициране на работещи решения, които ще бъдат широко подкрепени, за да се постигне необходимия интерес към прилагането им в по-широк мащаб. До сега са реализирани пилотни инициативи в това направление, с Европейско финансиране, напр. във връзка с опазването на птиците и солодобива в Атанасовско езеро, създаване на “джобен парк” в кв. Долно Езерово, гр. Бургас и т.н. На базата на разработените специфични цели за защитените зони, оценката на

състоянието на екосистемите и на елементите на зелената инфраструктура, необходими са по-нататъшни действия за разработване на приложими решения, базирани на природата, които да могат да бъдат прилагани на място, в зависимост от конкретните условия в и извън зоните, така че да се възстановят ключови за климата екосистеми, осигурявайки свързаност на мрежата Natura 2000 и да бъдат установени екологични коридори, които да предотвратяват генетичната изолация, да позволяват миграцията на видовете и да поддържат и подобряват състоянието на екосистемите. Това ще доведе до постигане на цели на Стратегията за биоразнообразие 2030 с принос към Плана за възстановяване на природата. Усилията ще бъдат насочени към укрепване на увредените екосистеми, и по-специално на екосистемите, които имат най-голям потенциал за улавяне и съхранение на въглерод, за предотвратяване на природните бедствия или за намаляване на въздействието от тях. По този начин ще бъдат определени условията и най-ефективните мерки за постигането на количествени цели.

Раздел 2: Аналитична част

1. Анализ на данните по индикатори:

За целите на управлението на НПРД 2014-2020 г. са заложили следните видове индикатори:

- **Индикаторите за продукт:** пряко свързани с изпълнение на конкретната мярка и дейностите по нея, след реализацията на които се създава определен продукт;
- **Индикатори за резултат:** индикаторите за резултат дават информация за промени в поведението, капацитета или начина на работа на бенефициентите и са пряко свързани със специфичните цели и постигането на приоритетите;
- **Индикаторите за въздействие:** отнасят се до последици, свързани с реализирането на проекта/програмата, които надхвърлят непосредствения ефект. Индикаторите за въздействие не са пряко обвързани с реализацията на конкретни дейности, а са тяхно следствие.

Според нивото на измерване и отчитане индикаторите са на:

- **Програмно ниво:** индикаторът се измерва и наблюдава на нивото на съответната програма;
- **Ниво мярка:** индикаторът се измерва и наблюдава от бенефициентите по мярката, чието изпълнение се отчита със съответния индикатор и се докладва на компетентната структура за да бъде извършено консолидирано отчитане, освен с случаите, когато стойността на индикатора се измерва от оторизирани органи.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

В таблицата по-долу са представени данни за индикаторите за отчитане на изпълнението на НПРД към м. декември 2022 г.

Таблица: Текущи стойности по видове индикатори към м. декември 2022 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
Индикатор за въздействие	И.В.1: Процент на видовете с подобро природозащитно състояние (докладвани по чл.17 от Директивата за опазване на природните местообитания и дивата флора и по чл.12 от Директивата за птиците – общо 13,45% от видовете и 10% от птиците в състояние различно от благоприятното да са с подобро природозащитно състояние към 2020г.)	Видове – 43,72% от видовете са докладвани в състояние различно от благоприятно през 2012 г., съгласно НД; 60,39% от видовете са докладвани в неблагоприятно състояние през 2019 г.	13,45% от видовете и 10% от птиците в състояние различно от благоприятно са с подобро природозащитно състояние	-30,12%
	И.В.2: Процент на местообитанията с подобро природозащитно състояние (докладвани по чл. 17 на Директивата за опазване на природните местообитания и дивата флора – общо 30% от местообитанията в различно от благоприятното състояние да са с подобро природозащитно състояние към 2020г.)	89,30 % от местообитанията са докладвани в състояние различно от благоприятно	30% от местообитанията в различно от благоприятното състояние да са с подобро	1,6%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
Индикатор за резултат		през 2012 г., съгласно НД; 87,70 % от местообитанията са докладвани в състояние различно от благоприятно през 2019 г., съгласно НД	природозащитно състояние към 2020г.	
	И.Р.1. Площ на местообитанията, за които е постигната по-добра степен на съхраненост (в хектари)	Индикаторът може да бъде изчислен след приключване на дейностите по проектите и последващо докладване ⁶	-	-
	И.Р.2. Площ на местообитания на видове, за които е постигната по-добра степен на съхраненост (в хектари)	Индикаторът може да бъде изчислен след	-	-

⁶ Индикаторите И.Р.1 и И.Р.2 могат да бъдат изчислени въз основа на следващо докладване по член 17 от Директивата за опазване на естествените местообитания и дивата флора и отчитане съгласно член 12 от Директивата за птиците.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
		приключване на дейностите по проектите и последващо докладване		
	И.Р.3. Повишени информираност и капацитет на заинтересованите страни за постигане на НАТУРА 2000 целите към декември 2020г. спрямо 2013г. (най - малко 50% от ЗС да са информирани за целите на НАТУРА 2000 към 2020г.; най-малко 50% от ЗС да са повишили капацитета си за постигане целите на НАТУРА 2000 към 2020г.)	100%	най - малко 50% от ЗС да са информирани за целите на НАТУРА 2000 към 2020г.; най-малко 50% от ЗС да са повишили капацитета си за постигане целите на НАТУРА 2000 към 2020г.	100% ⁷
	И.Р.4. Екосистемни услуги – най-малко 15% възстановени нарушени екосистеми и техните услуги в НАТУРА 2000	Мярката не е изпълнена.	15% възстановени	Мярката не е изпълнена ⁸ .

⁷ В рамките на проект „Знания за Натура 2000“ са участвали общо 3 000 лица – представители на заинтересовани страни, които представляват 100% от идентифицираните в началото на проекта заинтересовани страни. Същите са както информирани, така и с повишен капацитет в рамките на националните и регионалните събития.

⁸ В НРПД за Натура 2000 за 2021-2027 г. е направена приемственост и е идентифицирана нова мярка 11 „Подкрепа за развитие и управление на екосистемните услуги и оценка на състоянието на елементите на зелената инфраструктура“.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
Индикатор за продукт	мрежата чрез поддържане, подобрене и/или чрез създаване на зелена инфраструктура (в %)		нарушени екосистеми и техните услуги в НАТУРА 2000 мрежата чрез поддържане, подобрене и/или чрез създаване на зелена инфраструктура (в %)	
	И.П.1: Площ, върху която се прилага проектната интервенцията (в хектари)	456 203	516 820	88,27%
	И.П.2: Брой договориран проекти с български бенефициент/ партньор, свързани с опазване на биологичното разнообразие	27	91	29,67%
	И.П.3: Брой изпълнени проекти с български бенефициент/ партньор, свързани с опазване на биологичното разнообразие	9	91	9,89
	И.П.4: Обем на разходите за оборудване на управленски органи на ЗЗ в хил.лв. в т.ч. и разходи за управленски орган на НПРД	0	5 897	0%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.5: Процент на създадени структури за управление на ЗЗ, които са оборудвани за управление, в т.ч. и управленски орган на НПРД	0	100	0%
	И.П.6: Брой местообитания, подкрепени за поддържане/ възстановяване на благоприятен природозащитен статус	57	43	132,55%
	И.П.7: Дължина на изградена канализационна мрежа, в километри	Мярката е отпаднала	-	Мярката е отпаднала
	И.П.8: Процент мониторингови пунктове с отклонения от нормата по Директива 91/676/ЕИО за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници	Мярката е отпаднала	10% за повърхностни води и 9% за подземни води	Мярката е отпаднала
	И.П.9: Обем на изразходваните средства за стартовото финансиране на управленски органи на ЗЗ в хил.лв.	0	13 667	0%
	И.П.10: Обем на текущите разходи за биологичен мониторинг в хил.лв.	18 122 ⁹	26 997	67,13%
	И.П.11: Процент целеви обекти, обхванати от дейности по мониторинг	50% за местообитанията	50% за местообитанията	50% за местообитанията и 30% за видовете

⁹ По данни на ОПОС 2014-2020 г. - М 62 - Анализи и проучвания на видове и природни местообитания, предмет на докладване по чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птиците в сухоземната част на страната, оценки на състоянието на елементите на зелената инфраструктура

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
		и 30% за видовете	и 30% за видовете	
	И.П.12: Брой обекти, за които е изградена специфична инфраструктура	34	121	28,09%
	И.П.13: Процент защитени зони, обхванати от дейности по мониторинг	100%	100	100%
	И.П.14: Общ обем на договорираните средства за изпълнение на НПРД с финансиране от съответната програма в хил. лв.	3 884 089 338,00	3 099 279 768,12	125,32%
	И.П.15: Общ обем на реално разплатените средства за изпълнение на НПРД с финансиране от съответната програма в хил. лв.	3 126 094 921,00	3 099 279 768,12	100,86%
	И.П.16: Процент на фрагментация на природните местообитания, измерен към 2020г. в сравнение с 2013г.	Липсва информация	0% или по-малко	Липсва информация
	И.П.17: Обем на инвестициите за възстановяване на структурата и функциите на горските местообитания в хил.лв.	62 000 000,00	33 469	Липсва информация (процедурата е в процес на оценка)
	И.П.18: Обем на инвестициите за изграждане/реконструкция/модернизация на съоръжения за оползотворяване на отпадъци от селскостопански производства и земеделски стопанства в хил.лв.	липсва информация	97 791	липсва информация

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.19: Обем на инвестиции във възстановяване/поддържане на зелена инфраструктура в хил.лв.	Липсва информация	7 000	Липсва информация
	И.П.20: Брой реализирани проекти за изграждане/рехабилитация на зелена инфраструктура	2	7	28,57
	И.П.21: Обем на инвестициите за въвеждане на мерки за енергийна ефективност в населените места в и около защитените зони от НАТУРА 2000 в хил.лв.	Липсва информация	19 558	Липсва информация
	И.П.22: Процент на развитие на единна картографска основа включваща териториите на 33	Мярката е отпаднала	100	Мярката е отпаднала
	И.П.23: Обем на инвестициите за изграждане/рехабилитация на съоръжения за обществен достъп в хил.лв.	48 895,00	48 895	100%
	И.П.24: Обем на разходите за финансиране на местни доброволчески групи в хил.лв.	Мярката е отпаднала		Мярката е отпаднала
	И.П.25: Процент на мъртвата дървесина в горите, попадащи в НАТУРА 2000	6-25%	Според типа горско местообитание	50%
	И.П.26: Новозалесени/повторно залесени площи в хектари	500	500	100%
	И.П.27: Процент на горски територии в Натура 2000, в които се провеждат отгледни сечи	15-25%	Под 40%	100%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.28: Съотношение между нетен годишен прираст и годишна сеч на дървесина в горите около и в ЗЗ от НАТУРА 2000	Под 90%	Максимум 90% от нетния прираст	Под 90%
	И.П.29: Обем на непродуктивни/непроизводствени инвестиции в хил.лв., с цел възстановяване/реинтродукция на видове и местообитания	62 949,00	62 949	100%
	И.П.30: Обем на разходите за прилагане на агроекологични мерки в хил.лв.	28 191 047,74	762 773 700,00	55,14%
	И.П.31: Обем на разходите за прилагане на горскоекологични мерки в хил.лв.	0	11 120	0%
	И.П.32: Обем на компенсаторните плащания в хил.лв.	228 415 517,80	528 074 100,00	43,25
	И.П.33: Обем на инвестициите за подобряване качеството на водите (в хил.лв.)	961 411,23	533 941,59	180,00%
	И.П.34: Обем на инвестициите за възстановяване на структурата и функциите на морските и крайбрежни местообитания в хил.лв.	1 078 349,08	3 296,00	32 716%
	И.П.35: Брой документално установени партньорства свързани с НАТУРА 2000	2	35	5,71%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.36: Обем на инвестициите за възстановяване на структурата и функциите на местообитанията във влажните зони в хил.лв.	166 418,83	166 418,83	100%
	И.П.37: Обем на реализираните акваекологични мерки в хил.лв.	306 700,60	306 700,60	100%
	И.П.38: Обем на еднократните разходи свързани с мониторинг и проучване в хил.лв.	1 955,00	1 955,00	100%
	И.П.39: Обем на едро-машабни инвестиции в подкрепа на опазване на биологичното разнообразие в хил.лв.	Липсва информация	19 558 300,00	Липсва информация
	И.П.40: Обем на финансиране/съ-финансиране в хил.лв. от държавния бюджет за изпълнение на мерки на НПРД	2 326 148,02	45 736	5086%
	И.П.41: Обем на финансиране/съ-финансиране в хил.лв. от частни източници за изпълнение на мерки на НПРД	Липсва информация	9 779	Липсва информация
	И.П.42: Брой анализи/оценки/проучвания/научни изследвания	1284	767	167,40%
	И.П.43: Брой издадени заповеди за ЗЗ	194	18 ¹⁰	1 077%
	И.П.44: Брой закрити/рекултивирани общински сметища	96	10	960%

¹⁰ Индикаторът включва М1 - Определяне на една нова зона, с предмет на опазване - двата целеви вида и М2 - Набраната информация, анализи и оценки ще бъдат използвани при изготвяне/актуализиране на заповедите за 17 защитени зони, включващи в границите си акваторията на Черно море

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.45: Брой изградени инсталации за третиране/оползотворяване на различни видове отпадъци/утайки/биогаз	36	18	200%
	И.П.46: Брой въведени в експлоатация ПСОВ	17	20	85%
	И.П.47: Брой проведени срещи/ форуми/ семинари/ обсъждания и други форми на взаимодействие със ЗС	57	120	47,5%
	И.П.48: Брой участници	40 288	7 820	515,19%
	И.П.49: Брой разработени/ актуализирани стратегии/ програми/ планове/ схеми/ методики	10	80	12,5%
	И.П.50: Брой разработени правила/ процедури/ наръчници/ насоки/ инструкции	0	1	0%
	И.П.51: Брой проведени кампании	43	148	29,05%
	И.П.52: Брой организирани събития, свързани с НАТУРА 2000	337	468	72%
	И.П.53: Брой проведени заседания на комитет(и) за наблюдение	0	3	0%
	И.П.54: Брой успешно реализирани пилотни/ демонстрационни проекти	358	603	59,36%
	И.П.55: Брой одобрени мониторингови доклади	3	2	150%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.56: Брой разработени/ актуализирани/ синхронизирани на карти/регистри/бази данни	Мярката е отпаднала	1	Мярката е отпаднала
	И.П.57: Брой разпространени пресъобщения или други публикационни форми, свързани с НАТУРА 2000	775	296 480	0,26%
	И.П.58: Брой проведени обучителни форми по теми свързани с НАТУРА 2000	9	438	2,05%
	И.П.59: Брой обучени/консултирани лица	7 600	9 029	84,17%
	И.П.60: Брой изработени и разпространени обучителни материали	2 800	4 245	65,96%
	И.П.61: Брой предложения за управленски подходи на 33 от НАТУРА 2000	3	2	150%
	И.П.62: Брой осъществени партньорства/ сдружавания на собственици и/или ползватели	6	14	42,86%
	И.П.63: Брой реализирани обмени на опит и добри практики	23	138	16,60%
	И.П.64: Брой изградени/рехабилитирани съоръжения за обществен достъп	18	35	51,42%
	И.П.65: Брой привлечени доброволци	Мярката е отпаднала	-	Мярката е отпаднала

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.66: Брой местообитания, подкрепени за поддържане/ възстановяване на благоприятен природозащитен статус	73	138	52,89%
	И.П.67: Брой хектари, върху които се прилагат агроекологични мерки	151 027,98	100 000	151,03%
	И.П.68: Брой хектари, върху които се прилагат горскоекологични мерки	0	11 120	0%
	И.П.69: Брой хектари, върху които се прилагат компенсаторни плащания	399 845,14	395 000	101,23%
	И.П.70: Брой хектари, преминали към биологично земеделие	77 329,91	8 000	966,62%
	И.П.71: Брой хектари, върху които се поддържа биологично земеделие	69 014,09	8 000	862 68%
	И.П.72: Брой хектари в обхвата на НАТУРА 2000, обхванати от системи за ранно предизвестяване на природни бедствия	Мярката е отпаднала	-	Мярката е отпаднала
	И.П.73: Брой разработени информационни/ интерпретативни материали/услуги за посетители	17	20	85%
	И.П.74: Брой видове, подкрепени за поддържане/ възстановяване на благоприятен природозащитен статус	76	439	17,31%
	И.П.75: Брой създадени и въведени ИКТ приложения (платформи, софтуерни продукти, електронни регистри и др.)	2	2	100%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Стойност към декември 2023 година	Целева стойност към 2022 година	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.76: Брой подкрепени услуги/продукти произведени/доставени от територии по НАТУРА 2000	7	113	6,19%
	И.П.77: Брой създадени временни/постоянни работни места	Липсва информация	1 660	Липсва информация

Индикаторите за въздействие и за резултат се докладват само на национално ниво.

Индикаторите за резултат се изведени по аналитичен път на база на данните, получени от наблюдението на индикаторите за продукт и изготвени справки и доклади от съответния управляващ орган. В допълнение, при анализа са отразени публични данни от Комитетите за наблюдение на съответните програми и системата ИСУН2020. Получени са данни от следните финансиращи програми:

1. Писмо с вх. № 04-00-2149 от 07.09.2021 г. от Министерство на образованието и науката предоставят информация, че по ОПНОИР 2014-2020 г. не се изпълняват действия в подкрепа на мерките на Натура 2000, заложен в НПРД. (Приложение 1)
2. Писмо с вх. № 04-00-3809 от 19.12.2023 г. от Министерство на труда и социална политика предоставят информация, че по ОПРЧР 2014-2020 г. няма специфични финансови алокации, пряко обвързани с целите на НАТУРА 2000 и НПРД. (Приложение 2)
3. Писмо с вх. № 48-00-1190 от 08.01.2024 г. от Главна дирекция ОП „Околна среда“, МОСВ предоставят информация за изпълнените дейности към мерките от НПРД чрез Оперативната програма „Околна среда 2014-2020 г.“. (Приложение 3)
4. Електронно писмо от 38.01.2024 г. от Министерство на иновациите и растежа информация за изпълнението на мерките от НПРД чрез Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г. (Приложение 4)
5. Електронно писмо от 29.12.2022 г. от Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията предоставят информация за реализираните мерки по ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 г. към НПРД. (Приложение 5)
6. Писмо с вх. № 04-00-3801 от 10.01.2024 г. от Министерство на регионалното развитие и благоустройство предоставят информация за изпълнените дейности към мерките от НПРД чрез Оперативната програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. (Приложение 6)
7. Писмо с вх. № 04-00-3807 от 08.01.2024 г. от Министерство на земеделието и храните предоставят информация за напредъка на мерките от НПРД чрез Програмата за морско дело и рибарство 2014-2020 г. (Приложение 7)

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

8. Писмо с вх. № 48-00-1190 от 05.01.2024 г. от ПУДООС предоставят справка за изпълнение на договори с финансиране от сектор „Ограничаване загубата на биологичното разнообразие и запазване на естествените екосистеми“ и „Натура 2000“. (Приложение 8)

Два от индикаторите за продукт са обвързани с всички мерки и се наблюдават на ниво програма/източник на финансиране:

- И.П.14: Общ обем на договорирания средства за изпълнение на НПРД с финансиране от съответната програма в хил. лв..
- И.П.15: Общ обем на реално разплатените средства за изпълнение на НПРД с финансиране от съответната програма в хил. лв.

2. Анализ на степента на физическо (техническо) изпълнение на приоритетите и мерките на НПРД:

Към м. юни 2019 г. е изготвена актуализация на НПРД, при която е установено, че част от мерките няма да бъдат финансирани. Причината за това е липса на финансов ресурс или отпаднала необходимост от изпълнението на съответната мярка. От НПРД 2014-2020 г. при актуализация на документа са отпаднали следните мерки:

М 18 – Развитие на единна картографска основа, включваща и териториите на защитените зони от НАТУРА 2000 мрежата - мярката не е била заложена в съответните програми за финансиране и затова за нейното изпълнение няма планиран финансов ресурс;

М 24 – Планиране развитието на зелени форми на туризъм около и на територията от мрежата НАТУРА 2000 - мярката не е била заложена в съответните програми за финансиране и затова за нейното изпълнение няма планиран финансов ресурс;

М 42 – Подкрепа за финансиране за създаване и оборудване на местни доброволчески групи - мярката не е била заложена в съответните програми за финансиране и затова за нейното изпълнение няма планиран финансов ресурс;

М 58 – Подкрепа за групи производители, въвеждащи мерки за увеличаване на биоразнообразие - мярката не е била заложена в съответните програми за финансиране и затова за нейното изпълнение няма планиран финансов ресурс;

М 61 - Еднократни разходи, свързани с мониторинг и проучване – Системата за мониторинг на НПРД не е функционираща в достатъчен обхват. Тази мярка е трябвало да подкрепи мониторинга на изпълнение на индикаторите, но поради това, че отделните индикатори не са били заложен в процедурите на всички програми за финансиране, не е възможно да се провежда текущ мониторинг на изпълнението им.

М 69 - Изготвяне на планове за противопожарна защита и управление на риска от пожари - мярката не е била заложена в съответните програми за финансиране и затова за нейното изпълнение няма планиран финансов ресурс.

М 81 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с НАТУРА 2000, финансирани от програми за трансгранично сътрудничество – изпълнението на тази мярка се постига чрез общата стратегия за информиране на заинтересованите страни, прилагана по програмите за териториално сътрудничество. Отпаднала е необходимостта тази мярка да се изпълнява отделно.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

М 108 – Инвестиции за възстановяване на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност - мярката не е била заложена в съответните програми за финансиране и затова за нейното изпълнение няма планиран финансов ресурс.

Данните за степента на физическо и техническо изпълнение по приоритети и мерките на НПРД 2014-2020 г., съгласно подадената от УО на програмите информация са следните:

- **Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Natura 2000 – включва 20 мерки на обща стойност - 80 900 000,00 €;**

По приоритета е финансирано изпълнението на общо 8 мерки от НПРД. 12 мерки не са изпълнени с планирано финансиране от ОПОС, ОПДУ, ПРСР, ДБ и програма Life. Степента на финансовото изпълнение на мерките в приоритета е 29,30%.

- **Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата Natura 2000 – включва 16 мерки на обща стойност - 386 302 400,00 €;**

По приоритета е финансирано изпълнението на общо 15 мерки от НПРД. 1 мярка не е изпълнена с планирано финансиране от ПРСР. Неизпълнената мярка е насочена към подкрепа за устойчиво управление на горите. Степента на финансово изпълнение на мерките в приоритета е 82,49%.

- **Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите – включва 32 мерки на обща стойност 1 000 661 400,00 €;**

По приоритета е финансирано изпълнението на общо 15 мерки от НПРД. 12 мерки не са изпълнени с планирано финансиране от Хоризонт 2020, Life, ПРСР, ПМДР, ОПОС и държавен бюджет. Финансовото изпълнение на мерките в приоритета е 166,85%.

- **Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Natura 2000 в България – включва 24 мерки на обща стойност 31 268 849,00 €;**

По приоритета е финансирано изпълнението на общо 9 мерки от НПРД. 8 мерки не са изпълнени с планирано финансиране от Interreg, Life, ПРСР, ПМДР, ОПОС, ОПДУ и др. Степента на финансово изпълнение на мерките в приоритета е 173,26%.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

- **Приоритет 5: Техническа помощ – включва 15 мерки на обща стойност 20 498 821,00 €;**

По приоритета е финансирано изпълнението на общо 2 мерки от НПРД. 9 мерки не са изпълнени с планирано финансиране от ПРСР, ПМДР, ОПОС, ОПДУ, ОПРЧР и държавен бюджет. Степента на финансово изпълнение на мерките в приоритета е 3,05%.

3. Анализ на финансовото изпълнение на НПРД:

Изплатените средства към декември 2023 г. по приоритети на НПРД 2014-2020 г., съгласно данни на УО на финансиращите програми и от публични официални източници, са представени в таблицата по-долу:

Изплатени средства по приоритети на НПРД 2014-2020 г. към декември 2023 г. в евро¹¹:

Приоритети на НПРД 2014-2020 г.	Изплатени средства към края на 2023 г. в евро	% от общия бюджет на НПРД
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Натура 2000	23 707 740,02 €	1,15%
Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата Натура 2000	318 650 422,27 €	15,42%
Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите	1 669 594 321,42 €	80,78%

¹¹ По данни предоставени от УО на програмите включени в НПРД 2014-2020 г. и анализи на НСУИ на НПРД на база информация в информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020, информационната система на ЕК за програма Life, информация предоставена от ПУДООС.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България	54 179 011,65 €	2,62%
Приоритет 5: Техническа помощ	624 731,40 €	0,03%
Общо за НПРД:	2 066 756 226,76 €	130,42¹²%

Следва да се има предвид, че от Предприятието за управление дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) през 2023 г. са изплатени средства в размер на 1 455 190,97 лв. (744 027,32 евро) за изпълнение на проекти с пряк или косвен ефект върху опазване на биологичното разнообразие и Натура 2000, в това число за анализ на демографската структура на кафявата мечка, теренно наблюдение на прилепи и др.

4. Анализ на управлението и администрирането на НПРД:

С приетия с ПМС № 208 от 27.09.2017 г. и изменен и доп. ДВ., бр. 74 от 20 септември 2019 г. Устройствен правилник на МОСВ се въвеждат функциите на Националната структура за управление на НПРД за Натура 2000. В правилника са отразени функциите на дирекция „Национална служба за защита на природата“ като отговорна за осигуряване на цялостния процес на разработване и управление на изпълнението на Национална приоритетна рамка за действие за Натура 2000; координиране участието на всички организации и структури на национално ниво, които са въввлечени и имат отговорности по изпълнението на НПРД; осигуряване на цялостния процес по мониторинг и оценка на изпълнението на НПРД, като предлага и осъществява нейната актуализация; изготвяне насоки и препоръки за планиране на процедури за безвъзмездна финансова помощ, предвиждащи изпълнението на преки природозащитни мерки, към управляващите органи на програмите за финансиране; консултиране управляващите органи на всички финансиращи програми относно съответствието на планираните дейности по различни проекти с целите и приоритетите на НПРД; осигуряване координирането между

¹² Мерките, финансирани от ПРСР 2014-2020 г., надхвърлят планираните към 2014 г. в НПРД 2014-2020 г. индикативни финансови средства, като не е отчетен приносът на програмата за 2023 г. поради липса на информация.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

всички институции и организации, които следва да подават информация за изпълнението на НПРД, като обработва и анализира набраната информация.

За 2023 г. действията по обобщаване на отчетни данни от програми, реализиращи дейности чрез средства от Европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), включени като финансиращи мерки от НПРД, продължават. На база на получената информация е извършен анализ и обобщаване на данните за изпълнение на индикаторите на НПРД за 2023 г. от отговорната структура. В края на 2023 г. са обобщени, анализирани и включени в годишния доклад за напредъка на изпълнението на НПРД 2014-2020 г. всички разплатени от програмите мерки и интервенции със съпътстващите ги резултати. Информацията е допълнена с данни, достъпни чрез системата ИСУН2020, както и данни за разходвани средства от националния бюджет за изпълнение на мерки от НПРД, финансирани чрез Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) (тези данни не са включени в докладваните средства, тъй като не са обвързани с мерки в НПРД).

Възнагражденията на служителите от специализираната администрация на Министерство на околната среда и водите, отговорни за управление на НПРД, следва да се възстановяват при изпълнението на Договор № BG05SFOP001-4.006-0002-C01 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за финансиране на проект № BG05SFOP001-4.006-0002 по Оперативна програма „Добро управление”, по процедура BG05SFOP001-4.006 „Хоризонтална подкрепа за ефективното управление на средствата от ЕСИФ“, с наименование „Националната структура за управление на изпълнението на НПРД - НСУИ на НПРД“. Договорът се изпълнява от дирекция НСЗП в МОСВ, като общата численост на служителите, ангажирани в изпълнението му, е 7 служители. Договорът приключи м. декември 2023 година.

5. Анализ на информационното обезпечаване на реализацията на НПРД:

Съгласно препоръките по одитен доклад № 0300101818 за извършен одит на изпълнението „Ефективност на управлението на мрежата Натура 2000 с цел защита на околната среда и местното население в зоните от мрежата“ за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2018 г. информация за напредъка в изпълнението на НПРД се публикува в Националния доклад за състоянието на околната среда, който се публично достъпен на интернет страницата на Изпълнителната агенция по околна среда. Разработена е и специална секция в

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Националният доклад за състоянието и опазването на околната среда, в която се публикува информация за напредъка в изпълнението на НПРД - <http://eea.government.bg/bg/soer/2019/biodiversity-nem/politiki>.

Годишният доклад за отчитане на напредъка по изпълнение на Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 за периода 2014-2020 г. ежегодно се публикува на официалната интернет страница на МОСВ - <https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/Home/Documents> след утвърждаване от министъра на околната среда и водите.

В бюджета на МОСВ в програмен формат за 2023 г., разходите, свързани с управлението на мрежата Натура 2000 се планират и отчитат в бюджетна програма 1900.01.04 „Съхраняване, укрепване и възстановяване на екосистеми, местообитания, видове и генетичните им ресурси“. Създадена е аналитична сметка към бюджетната програма, в която се отчитат разходите, свързани с управлението на мрежата Натура 2000.

Министерството на околната среда и водите чрез дирекция НСЗП приключи изпълнението през 2023 г. на проект „Знания за Натура 2000“ с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г. Общата стойност на проекта е 4 300 000 лв., от които 3 655 000 лв. от Европейския фонд за регионално развитие и 645 000 лв. национално съфинансиране. Целта му е надграждане, осведомяване и предоставяне на актуална и експертна информация на заинтересованите страни за екологичната мрежа „Натура 2000“, включително и за НПРД. Фокусът е представяне на заинтересованите страни на информация насочена към разработване на планове за управление на защитените зони, включително НРПД за Натура 2000 за периода 2021-2027 г.

6. Анализ на необходимостта от изменения и допълнения на НПРД:

Министерството на околната среда и водите не идентифицира необходимост от изменения и допълнения на НПРД 2014-2020 г. с оглед на това, че е в изпълнение новата Национална рамка за приоритетни действия (НРПД) за Натура 2000 за периода 2021-2027 г.

През 2022 г. НРПД и индикаторната програма към нея са одобрени от службите на Европейската комисия с писмо ref.Ares (2022) 609803-26/01/2022. Стратегическият документ е приет на основание чл. 11, ал. 1, т. 5 от Закона за опазване на околната среда и чл. 115, ал. 1, т. 1 и 4, във връзка с чл. 10, ал. 6 от Закона за биологичното разнообразие и със Заповед № РД-590/05.07.2022 г. на министъра на околната среда и водите. Мерките, включени в НРПД, са в изпълнение на Стратегията за биологичното разнообразие до 2030 г. на ЕС. Те са насочени към подобряване на природозащитния статус на видовете и местообитанията на биогеографско ниво, чрез изпълнение на

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

преки консервационни мерки в защитени зони от мрежата Натура 2000. При определянето на обхвата на мерките е извършен детайлен анализ, както на природозащитното състояние на видове и природни местообитания, в т.ч. птици на биогеографско/национално ниво, така и на състоянието на тези целеви обекти в защитените зони от мрежата Натура 2000. Включени са 74 административни и консервационни мерки за запазване и/или възстановяване на благоприятен природозащитен статус на естествените местообитания и видовете от интерес за България и Европейския съюз, като същевременно взема под внимание икономическите, социалните и културните изисквания, както и регионалните и местните особености. Финансирането на мерките се осигурява от Европейския фонд за регионално развитие/Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието, Европейския фонд за морско дело и рибарство, Механизма за възстановяване и устойчивост и националния бюджет. Рамката за Натура е публично достъпна на интернет сайта на Информационната система за защитени зони от екологичната мрежа НАТУРА 2000.

НРПД 2021-2027 г. осигурява приемственост с НПРД 2014-2020 г., включително я надгражда и подобрява по отношение на процеса на събиране, анализ и докладване на данните по отделните индикатори на база на „научените уроци“ и прилагането на системата за „Организация на процеса на отчитане на напредъка по изпълнение на Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 (мониторинг, контрол, допълване и актуализация на НПРД)“, която е утвърдена от министъра на околната среда и водите за периода 2014-2020 г.

7. Изводи, отчетени слабости и грешки, предприети мерки за отстраняване на констатираните слабости и грешки

Основните затруднения свързани с отчитане и докладване на напредъка в изпълнението на НПРД са свързани с индикаторната програма, която не е припозната и включена от съответните финансиращи програми, което затруднява процеса на събиране, анализ и обработка на наличната информация. Поради това в новата НПРД за Натура 2000 са отчетени слабостите и проблемите при събиране и анализ на информацията по индикатори и индикаторната програма е опростена с цел измерване на ефекта от изразходваните средства и приложените мерки върху зоните от мрежата Натура 2000.

С писмо с изх. № 04-00-3807/14.12.2023 г. на Министерството на околната среда и водите до Министерството на земеделието и храните, отговорно за изпълнението на Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г. (ПРСР), е изисквана информация за предоставяне на данни за индикаторите и финансовите параметри на мерките от НПРД с източник на финансиране

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Програмата за периода от 1.1.2023 г. до 31.12.2023 г. Информацията не е предоставена към 29 януари 2024 г. Националната структура за управление потърси такава информация за приноса на програмата към Рамката за Натура 2000 чрез заседания на Комитета за наблюдение на ПРСР към посочения период, чрез интернет страницата на Министерството на земеделието и храните и на Държавен фонд „Земеделие“ – Разплащателна агенция, чрез системата ИСУН2020 и Единния информационен портал на европейските структурни и инвестиционни фондове, но не бяха открити данни. Това създаде трудност и слабост в мониторинга и отчетения напредък в актуализирането на изпълнението на НПРД, като в тази връзка в настоящия доклад липсва информация за напредъка по линия на мерките от ПРСР.

В обнародвания през 2023 г. ЗИД на ЗБР са включени нови разпоредби по отношение на Национална рамка за приоритетни действия за Натура 2000, чрез които се осигурява нормативна основа за изпълнение на НРПД от финансиращите мерки организации, а именно приемането на документа от Министерския съвет на Република България, в допълнение на задължението за приемането му от службите на ЕК.

Допълнително са идентифицирани сериозни проблеми с прилагането на направление „Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) на мярка 10 „Агроекология и климат“ от Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. В провели се последователни срещи с представители на МЗМ, ДФ „Земеделие“ и БАБХ, като с писмо изх. № 04-00-2712/23.11.2020 г. относно базовите изисквания и изисквания за управление на направление „Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм), МОСВ предложи краткосрочни мерки, които биха довели до подобряване на пасищните екосистеми в националните паркове (НП), където се прилага направление „Пасторализъм“. Предложението на МОСВ е отразено частично, което по същество няма да доведе до ограничаване на установеното негативно въздействие от прилагане на мярката върху националните паркове и резерватите в тях, респ. върху защитените зони от мрежата „Натура 2000“. В рамките на последните 3 години (от 01.01.2017 г. до 25.06.2020 г.) парковите администрации на трите национални парка са установили 177 бр. нарушения на режимите и нормите на опазване на националните паркове и резерватите в тях, въведени със Закона за защитените територии и Плановете им за управление, свързани с прилагането на направление „Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)“. Тези нарушения се санкционират само по реда на ЗЗТ и не водят до санкции от страна на ДФ „Земеделие“, тъй като същите не са част от базовите изисквания на направление „Пасторализъм“, които са заложили в Наредба № 7. В първоначалния вариант на Наредбата бяха включени всички изисквания произтичащи от чл. 21 от ЗЗТ като базови изисквания, които в следствие МЗХГ едностранно измени през 2017 г., без това да е съгласувано с МОСВ. Към настоящия момент базовите изисквания са допълнени с част от разпоредбите на чл. 21 и чл. 17 от ЗЗТ.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Допълнително, представители на Националната структура за управление на Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021-2027 г. са включени в състава на тематичната работна група (ТРГ) за разработване на Стратегическия план за развитие на земеделското и селските райони 2021-2027 г. и са представили становище към ТРГ за идентифицираните проблеми, свързани с управлението на тревните местообитания на територията на националните паркове, породени най-вече от големия интерес за пашуване, поради наличното финансово подпомагане. В ТРГ е депозирано възражение за подпомагането на пашата в националните паркове със следните мотиви:

- Направление „Традиционни практики за извършване на паша“ следва да допринася за постигане на Специфична цел 6: Допринасяне за защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта. Като резултат е необходимо да се посочи индикатор, чрез който да се измерва постигането на целта. В предложения проект на интервенция „Агроекология и климат“ няма посочен индикатор, който да има връзка с направлението. Освен това е необходимо да се вземе предвид и ефекта от прилагането на мярката през предходните 2 програмни периода, както и мерките и условията посочени в Становище по екологична оценка №16-9/2014 г. на ПРСР 2014-2020 г. Съгласно мерките за наблюдение и контрол от Становището по екологична оценка, на всеки 3 години от прилагане на ПРСР 2014-2020 г., дирекция „Развитие на селските райони“ на МЗХГ трябва да изготвя доклади по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда, включително на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от осъществяването на програмата. При констатирани неблагоприятни последици върху околната среда и/или човешкото здраве да се предложат и предприемат своевременни мерки за отстраняването им. Докладите се предоставят в МОСВ за одобряване. След направена справка в дирекция ЕО,ОВОС и ПЗ на МОСВ, не бяха намерени данни за внасяни от МЗХГ доклади по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда във връзка със Становище по екологична оценка №16-9/2014 г. на ПРСР 2014-2020 г.

Съгласно Меморандума от 20.05.2016 г. между МЗХГ, МОСВ и ДФ „Земеделие“ за прилагане на направление „Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)“, който е изтекъл към май месец 2021 г., Разплащателна агенция има задължение да извършва съвместни проверки с дирекциите на националните паркове. За целия период на прилагане на Меморандума са извършени незначителен брой такива проверки, като за тях не се уведомяват дирекциите на НП и не е търсено съдействие от директорите. Отговорността по прилагането и контрола за направление (Пасторализъм) е вменена на практика изцяло на парковата администрация. Съгласно същия Меморандум, МЗХГ следва да предостави на МОСВ необходимите технически средства за осигуряване изпълнението на ангажиментите по прилагане на направлението. Към настоящия момент такива средства не са предоставяни на МОСВ, респ. ДНП. Независимо от посочените обстоятелства, парковата администрация е изпълнявала поетите ангажименти по изпълнението на Меморандума, въпреки че

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

това не е задължение на дирекциите на НП и същите не са обезпечени с човешки, технически и финансов ресурс. Цитираният Меморандум изтече през м. май на 2021 г. В същото време, през 2018 г. са поети от ДФЗ нови пет годишни ангажименти за прилагане на направлението в НП, без за това да е изискано и получено съгласие от МОСВ. Отново обръщаме внимание, че територията на НП е изключително държавна собственост и нейното управление и стопанисване, съгласно ЗЗТ е възложено единствено на МОСВ. В тази връзка всякакви действия, които не са съгласувани с нас са незаконосъобразни и подлежат на санкциониране. Поемането на пет годишни ангажименти от страна ДФЗ за територия изключително държавна собственост влиза в противоречие със Закона за концесиите. Съгласно ЗЗТ е допустимо издаването на годишно разрешително за паша, без да е обвързано с допълнителен пет годишен ангажимент. Съгласно Наредба №7 минималното количество животни, необходими за сключване на договори с ДФЗ са 50 овце или 10 крави, от справките изготвени от дирекциите на НП става видно, че броят на животните всяка година се увеличава, което води до прекомерно натоварване на пасищните екосистеми в парковете. Само през 2020 г. в НП „Рила“ са пашували – 9 852 говеда, 522 коне и 13607 овце на територия от 17 666,8 ха, ползватели - 257. За НП „Централен Балкан“ – 7 161 говеда, 925 коне и 14 745 овце на площ 15 612,8 ха, ползватели – 239 бр. За НП „Пирин“ - 2844 говеда, 20 коне и 2180 овце на площ 6541,29 ха, 94 ползватели.

Общо за НП 39 820/около 40 000 ха пасища, 19 857/ около 20 000 говеда, 30 537/ около 30 000 овце, 1467/ около 1500 коне, с 590 ползватели.

Друг проблем с прилагането на направлението е зачестилите инциденти с туристи, които са нападени от кучетата съпровождащи стадата. В МОСВ са постъпили, както жалби така и медицински удостоверения за нанесените травми. Наблюдава се трайна тенденция за увеличаване нападенията на мечки върху селскостопанските животни в НП. Съгласно Закона за лова и опазване на дивеча, МОСВ е задължено да изплаща нанесените щети от мечка на собствениците. За периода 2018-2020 г. са констатирани 7 щети за 2018 г. и са изплатени 6 хиляди лева, за 2019 г. са констатирани 12 щети и са изплатени 12 000 лева, а за 2020 г. – 15 щети, като са изплатени 15 000 лева.

Дирекциите на НП не получават съдействие от БАБХ на отправените към тях сигнали за нарушения – нерегламентирано придвижване на животни, извън постоянния животновъден обект, животни без ушни марки или с една такава, или с подменени ушни марки /писмо до БАБХ от НПЦБ/.

В същото време има редица научни публикации, в които се отбелязва, че алпийските и субалпийските пасища са с ниска производителност; има ясни симптоми на прекомерна паша на практически всички места, подходящи за паша; ефектът е силен, доколкото

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

популациите на някои чувствителни видове са застрашени от изчезване, замърсяване на водата и ерозия. Пашата на говеда не е достатъчно контролирана; животните са концентрирани в много по-високи животински единици на хектар; ясно е, че видимата промяна в растителността в резултат на пренасищане с говеда е придружена от утъпкване, обедняване и интензивно отглеждане от *Rumex alpinus*, *Veratrum lobelianum* и *Verbascum longifolius*. Неконтролираната паша, особено около езерата, води до еутрофикация на водите, нашествие на плевели и / или вторична сукцесия, развитие на вторична дървесна и храстова растителност в пасищата. Основният извод е, че като цяло ефектът от подмярката е по-скоро отрицателен, отколкото положителен и „в това отношение пашата на добитъка трябва да бъде спряна“. Статия на Чавдар Гусев, Росен Цонев, Мариус Димитров, 2016 г. „Бъдещето на подмярка пасторализъм от Агроекологичните плащания в ПРСР: предимства, вреда и предизвикателства“.

В тази връзка, важно е да се отбележи че пашуването е активна мярка и то не следва да бъде категорично забранявано. Атрактивността на направлението, условията за неговото прилагане и ограничаването му само на територията на Националните паркове води до значително натоварване на териториите им. В последните няколко години, няма свободни пасища, които да бъдат предоставени на земеделски стопани. Не са малко и случаите, в които се довеждат животни от животновъдни обекти на значително разстояние от НП. Следва да отбележим, че в проекта на новата Рамка за Натура 2000 за периода 2021-2027 г. националните паркове са с наложено ограничение за паша на овце в обхвата на мярката за опазване на тревните местообитания чрез паша.

8. Заключение:

През 2022 г. всички препоръки по одитен доклад на Сметна палата № 0300101818 за извършен одит на изпълнението „Ефективност на управлението на мрежата Натура 2000 с цел защита на околната среда и местното население в зоните от мрежата“ за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2018 г. са изпълнени в частта НПРД.

Следва да се отбележи, че докладване и мониторинг на изпълнението на индикаторната програма на месечна база не дава нова информация, тъй като самите програми не докладват променени стойности. Разумните срокове на докладване и актуализация на база „научените уроци“ през 2021 г. са междинно докладване на 6 месеца и годишно докладване през м. януари на следващата година. Това би дало ясна представа за настъпилите промени и тенденции в изпълнението на стратегическия документ за Натура 2000.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

За част от индикаторите за резултат актуализирането на информацията е възможно след извършване на мониторинг и докладване по член 17 от Директивата за опазване на естествените местообитания и дивата флора и отчитане съгласно член 12 от Директивата за птиците (през 2025 г.).

Програмите извършват по-няколко нотификации в рамките на действие на документа, които често не са съобразени с мерките и препоръките на НПРД и не отчитат въздействието им върху Натура 2000. Така например горско-екологичните мерки за горите и компенсаторните плащания за гори в Натура 2000, планирани в ПРСР 2014-2020 г. не бяха изпълнени и средствата бяха пренасочени към други мерки, без анализ на въздействието върху зоните от Натура 2000.

В допълнение, пандемията от Covid-19 и войната в Украйна доведе до извънредна ситуация в България и в Европейския съюз. С цел справяне с пандемията оперативните програми разработиха/прехвърлиха финансиране от фондовете на Съюза към нови или подкрепящи мерки. Така значителен финансов ресурс по програмите, вкл. заложен и за Натура 2000, се пренасочи за справяне с пандемията и последиците от войната в Украйна.

Следва да се има предвид също, че оперативните програми, финансиращи НПРД 2014-2020 г., към 31 декември 2023 г. приключиха своето изпълнение съгласно изискванията на съответните си регламентите за програмния период на Европейския съюз за 2014-2020 г. През 2024 г. оперативните програми няма да отворят нови процедури, а имат ангажименти за контрол и отчитане на напредъка по изпълнение към Европейската комисия. В тази връзка окончателните данни на съответните програми ще бъдат налични след извършване на всички окончателни проверки на място от програмите, което ще се извърши през 2024 г., с които проверки ще бъде валидиран и съответния напредък на изпълнение на програмите. Програмите имат задължение да представят пред Европейската комисия и окончателни доклади за изпълнение, в които ще бъде представена информация относно изпълнението на техните приоритети и индикатори и ще бъде дадена информация за финансовите данни, общите и специфичните за програмите показатели, количествени и целеви стойности. Тази информация е публична за обществеността и може да бъде видяна и намерена в Единния информационен портал на европейските структурни и инвестиционни фондове - <https://www.efunds.bg/bg>.

Същевременно от 2023 г. Министерството на околната среда и водите стартира изпълнението и на новата Национална рамка за приоритетни действия (НРПД) за Натура 2000 за периода 2021-2027 г., която осигурява приемственост с НПРД 2014-2020 г. С оглед на това министерството насочва усилия към изпълнението на новата Рамка за Натура 2000, за която има извършен Доклад за отчитане на напредъка по изпълнението ѝ за 2023 г., който е публичен на интернет страницата на Информационната система за защитени зони от

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

екологичната мрежа Натура 2000. С този настоящ мониторингов доклад Министерството на околната среда и водите затваря изпълнението на НПРД за Натура 2000 за програмния период 2014-2020 г. на ЕС и се насочва към изпълнението на мерките за Натура 2000 в НРПД 2021-2027.

Раздел 3: Планиране

5. Индикативен годишен план за изпълнение на НПРД:

Министерството на околната среда и водите не предвижда разработването на нов индикативен годишен план с оглед на това, че е в изпълнение новата Национална рамка за приоритетни действия (НРПД) за НАТУРА 2000 за периода 2021-2027 г.

6. Индикативен финансов план за изпълнение на НПРД:

Министерството на околната среда и водите не предвижда разработването на нов индикативен финансов план с оглед на изпълнението на новата Национална рамка за приоритетни действия за НАТУРА 2000 за периода 2021-2027 г.

7. Предложения за актуализация на НПРД:

Министерството на околната среда и водите не идентифицира необходимост от актуализация на НПРД 2014-2020 г. с оглед на изпълнението на новата Национална рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021-2027 г.

8. Приложения:

Писма с информация за изпълнението на мерките и индикаторите в НПРД за Натура 2000 2014-2020 г. от УО на финансиращите програми:

Приложение 1: Писмо с вх. № 04-00-2149 от 07.09.2021 г. от Министерство на образованието и науката

Приложение 2: Писмо с вх. № 04-00-3809 от 19.12.2023 г. от Министерство на труда и социална политика

Приложение 3: Писмо с вх. № 48-00-1190 от 08.01.2024 г. от Главна дирекция ОП „Околна среда“, МОСВ

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Приложение 4: Електронно писмо от 38.01.2024 г. от Министерство на иновациите и растежа

Приложение 5: Електронно писмо от 29.12.2022 г. от Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията

Приложение 6: Писмо с вх. № 04-00-3801 от 10.01.2024 г. от Министерство на регионалното развитие и благоустройство

Приложение 7: Писмо с вх. № 04-00-3807 от 08.01.2024 г. от Министерство на земеделието и храните за ПМДР 2014-2020 г.

Приложение 8: Писмо с вх. № 48-00-1190 от 05.01.2024 г. от ПУДООС